

ΕΝΤΗΕΤΟ.24

4.9.1937: ΛΕΟΝΤΙΟΣ, ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΣΥΜΦΩΝΟΥΝ ΟΠΩΣ ΑΠΟΣΤΑΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΕΞΟΡΙΣΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΓΙΑ ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟ ΘΡΟΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Οι τρεις Μητροπολίτες και ιδιαίτερα ο Μητροπολίτης Πάφου και Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού θρόνου Λεόντιος δέχονταν πραγματικά αφόρητες πιέσεις για να προχωρήσουν στη διενέργεια αρχιεπισκοπικών εκλογών.

Μπροστά σ'αυτή την κατάσταση ο Λεόντιος αποφάσισε να διευκρίσει μια για πάντα την κατάσταση πηγαινόντας στην Ελλάδα και τα Ιεροσόλυμα για προσωπική ανταλλαγή απόψεων με τους εξορίστους Μητροπολίτες Κερύνειας Μακάριο και Κιτίου Νικόδημο Μυλωνά.

Η απόφαση του Λεοντίου λήφθηκε καθ' ον χρόνο στην Κύπρο άρχισαν να κυκλοφορούν πληροφορίες ότι ο Μητροπολίτης Κερύνειας Μακάριος είχε καμφθεί και δεχόταν τώρα να διορίσει ως αντιπρόσωπο του για την εκλογή Αρχιεπισκόπου στην Κύπρο τον Τραπεζούντιο Χρύσανθο.

Οι πληροφορίες δεν ήταν μόνο φήμες αλλά στηρίζονταν όπως γνώσθηκε αργότερα και σε γεγονότα. Σχετικά ο Κυβερνήτης της Κύπρου Σερ Ρίτμοντ Πάλμερ έγραφε σε ενημερωτικό τηλεγράφημά του στις 2 Ιουλίου 1937 στον υφυπουργό Αποικιών (Ανάτυπον Τηλλυρίδη σελ 546):

" Η Αστυνομία αναφέρει ότι έχει πληροφορηθεί από έγκυρη πηγή ότι η αλλαγή της στάσεως του Επισκόπου Κερύνειας έχει επιτευχθεί έπειτα από προσπάθειες του Επισκόπου Κορίνθου, ο οποίος κατέχει σημαντική επιρροή μεταξύ της ελληνικής Κυβερνήσεως. Φαίνεται ότι είναι ο Πρόεδρος του Οικονομικού Συμβουλίου της Εκκλησίας της Ελλάδος και στο παρελθόν είχε μεταβεί σε αποστολή στην Αμερική όπου ήταν υπεύθυνος για τους κανονισμούς

για τις υποθέσεις της Ορθοδόξου εκκλησιαστικής κοινότητας.

Η πληροφορία την οποία κατέχει η αστυνομία είναι ότι ο Αρχιεπίσκοπος (Επίσκοπος) Κυρηναίας έχει συμφωνήσει να επιτρέψει να γίνει μια εκλογή με την αντίληψη ότι το πρόσωπο που θα εκλεγεί θα είναι Επίσκοπος από την Ελλάδα, ο οποίος κατά συνέπεια θα διατηρήσει στην Κύπρο τις ιδέες και τα ιδανικά του ελληνικού εθνικισμού".

Ο Μητροπολίτης Λεόντιος απευθύνθηκε προς τον πράκτορα της ελληνικής ακτοπλοΐας στις **17 Ιουλίου 1937** ζητώντας να του εκδόσει εισιτήριο για να μπορέσει να ταξιδεύσει στην Ελλάδα με το πλοίο "Αττική".

Ο πράκτορας όμως τον πληροφόρησε ότι δεν μπορούσε να κάμει κάτι τέτοιο, γιατί όπως εξήγησε αργότερα ο Πρόξενος της Ελλάδας Λουδοβίκος Σκάρμπας, προς τον ίδιο το Λεόντιο, που απευθύνθηκε σ' αυτόν, "καστά τον ελληνικόν Νόμον ουδείς Επίσκοπος ανήκων εις έτερον κλιμα από το της Εκκλησίας της Ελλάδος επιτρέπεται να μεταβή εις Ελλάδα άνευ προηγουμένης αδειάς της Ελληνικής Κυβερνήσεως".

Ο Σκάρμπας πρόσθεσε μάλιστα ότι "επειδή ο Μητροπολίτης Πάφου δεν είχε κάμει αίτησιν προς την ελληνικήν Κυβέρνησιν διά να τύχη τοιαύτης αδειάς" αδυνατούσε να του θεωρήσει το διαβατήριο του.

Ο Μητροπολίτης Λεόντιος υπέβαλε τότε αίτηση προς την Ελληνική Κυβέρνηση, η οποία δεν καθυστέρησε να ρθει, αλλά ήταν αρνητική. Σύμφωνα με την "Ελευθερία" της **17 Ιουλίου 1937** "διά της απαντήσεως της η ελληνική Κυβέρνησις καθιστά γνωστόν εις τον σεβασμ. Μητροπολίτην Πάφου ότι επιτρέπει εις αυτόν την προσέγγισιν του εις ελληνικούς λιμένας, απαγορεύει όμως τη αποβίβασιν του επί ελληνικού εδάφους".

Ο Λεόντιος αναχώρησε για τον Πειραιά και μια και δεν του επιτρεπόταν να βγει από το πλοίο ειδοποίησε προς τούτο τον Κυρηναίας Μακάριο να τον συναντήσει στο πλοίο "Αττική" με το οποίο ταξίδευε

πράγμα που έγινε.

Εκείνο που διαπιστώθηκε κατά τη συνάντηση ήταν ότι πραγματικά ο Μακάριος είχε δεχθεί τελικά να διορίσει αντιπρόσωπο του για να καταστεί δυνατή η εκλογή Αρχιεπισκόπου στην Κύπρο.

Δέχθηκε ακόμα όπως παραιτηθούν και οι τρεις Μητροπολίτες του δικαιώματος να εκλεγούν στον Αρχιεπισκοπικό θρόνο.

Τις απόψεις του Κυρηνείας διερεύνησε λίγο μετά τη συνάντηση και ο Θρονικός Επίτροπος Ιωάννης Κληρίδης στην Αθήνα όπου στάθμευσε επιστρέφοντας στην Κύπρο από αποστολή στο Λονδίνο.

Ο Κληρίδης είπε σύμφωνα με την εφημερίδα της Λυκωσίας "Ελευθερία" της **14.6.1937** ότι ο Κυρυνείας του ανέφερε ότι "απεφασίσθη όπως χωρήσει αμέσως προς τα πρόσω η πλήρωση του Αρχιεπισκοπικού θρόνου, παραιτουμένων και των τριών κυπρίων Μητροπολιτών πάσης βλέψεως επί του πρώτου θρόνου της κυπριακής Εκκλησίας".

Του είπε ακόμη ότι είχε αποφασίσει να αποστείλει ως αντιπρόσωπο του στην Κύπρο για τους σκοπούς εκλογής του νέου Αρχιεπισκόπου τον Μητροπολίτη Τραπεζούντος Χρυσάνθο, τον οποίο και δεχόταν ως υποψήφιο για τον αρχιεπισκοπικό θρόνο.

Το ότι είχαν συμφωνήσει στην εκλογή του Τραπεζούντος οι δυο Μητροπολίτες το είχε πληροφορηθεί και ο αρχηγός της Αστυνομίας της Κύπρου Τζ. Η. Ασμουρ, ο οποίος σε έγγραφο του στις **11 Νοεμβρίου 1937** ανέφερε:

"Οι Επίσκοποι Πάφου και Κερύνειας έχουν συμφωνήσει όπως ο Επίσκοπος Τραπεζούντος εκλεγεί Αρχιεπίσκοπος".

Με τη θέση του Κυρηνείας συμφώνησε και ο Πάφου αλλά η συμφωνία αυτή δεν φαίνεται να άρесе καθόλου στον Κιτίου, τον οποίο έσπευσε να ενημερώσει ο Λεόντιος στα Ιερόλυμα, δεύτερο σταθμό του διερευνητικού του τραξιδίου.

Παρά το γεγονός ότι δεν είχαν δοθεί στη δημοσιότητα οι αποφάσεις φαίνεται ότι στη συνάντηση του Πάφου με τον Κυρηνείας πάνω στο πλοίο

"Αττική", στο λιμάνι του Περαιά, είχαν υπογραφεί δυο πρακτικά, τα οποία κατά τον ανταποκριτή της εφημερίδας "Ελευθερία" στα Ιεροσόλυμα (29.8.37) αναφέρονταν τόσο στην εκλογή όσο και στον υποψήφιο Αρχιεπίσκοπο.

Με το πρώτο έγγραφο οι δυο Μητροπολίτες επέμεναν όπως η εκλογή γίνει με βάση την απόφαση τους του Φεβρουαρίου του 1935.

Με το έγγραφο εκείνο οι Μητροπολίτες απειπούντο κάθε ευθύνης για την εκκρεμότητα στη διενέργεια εκλογών σε αντίθεση με τις τελευταίες κατηγορίες του Κιτίου προς τον Πάφου, ότι δεν ενήργησε όπως άρμοζε και ότι αποδεσμευόταν από τη συμφωνία αυτή και ζητούσε αποστολή αμέσως αντιπροσώπων των εξορίστων για τη διενέργεια της εκλογής.

Το δεύτερο μέρος της συμφωνίας των Λεοντίου και Μακαρίου ήταν το πρόσωπο του υποψηφίου Αρχιεπισκόπου δηλαδή ο Τραπεζούντος. Με τη συμφωνία τους ο Κιτίου θεωρούσε ότι ο ίδιος φερόταν προτετελεσμένου γεγονότος και ότι καλείτο απλώς να συμφωνήσει.

Ο Λεόντιος σαν είδε τις αντιδράσεις του Κιτίου έσπευσε να καλέσει και τον Μακάριο να μεταβεί στα Ιεροσόλυμα πράγμα όμως που δεν έκαμε.

Τις διαφωνίες των Μητροπολιτών μετέδωσε ο ανταποκριτής της ίδιας εφημερίδας στις 4 Σεπτεμβρίου 1937:

"Με την ευκαιρίαν η οποία θα φέρη μέχρις υμών την σημερινήν μου επιστολήν, επανέρχεται ενταύθα εις Κύπρον και ο Σ. Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου κ. Λεόντιος. Και επανέρχεται άπρακτος. Το αρχιεπισκοπικόν ζήτημα ευρίσκεται εις το σημείον εις το οποίον είχε καθηλώση το περίφημον πρακτικό του Φεβρουαρίου του 1935. Διότι διά του πρακτικού, το οποίον υπεγράφη κατά την 2αν παρελθόντος Αυγούστου επί της "Αττικής" υπό τυγών σεβασμιωτ. Μητροπολιτών Πάφου και Κυρηναίας, χωρίς καμμιάν προηγούμενην συνεννόησιν μετά του ετέρου συνοδικού Σ. Μητροπολίτου Κιτίου, η εκλογή δεν δύναται να χωρήση

προς τα εμπρός, παρά μόνον εάν εκπληρωθούν αι προϋποθέσεις, αίτινες είχαν τεθή εν τη αποφάσει τω πρακτικώ του **1935**.

Ως εγράψαμεν ήδη εις προγενεστέραν ανταπόκρισιν μας, ο Σ. Μητροπολίτης Κιτίου λαβών, γνώσιν του εν τω λιμένι του Πειραιώς υπογραφέντος υπό των δύο συναδέλφων του πρακτικού, έσπευσε να δηλώση προς τον Σ. Τοποτηρητήν, ότι το πρακτικόν τούτο δεν προάγει εις λύσιν το ζήτημα, εφόσον εν αυτώ δηλούται σαφώς ότι η εκλογή θα βαδίση επί τη βάσει των κατά Φεβρουάριον του **1935** τεθεισών προϋποθέσεων. Μετά πάροδον μιάς διετίας αι προϋποθέσεις εκείναι κατεδείχθησαν ανεφάρμοστοι. Έπρεπε λοιπόν οι δύο εν Πειραιεί συναντηθέντες Συνοδικοί να εγκαταλείψουν ταύτας και απλώς να δηλώσουν, ότι επιθυμούν την πρόοδον της εκλογής και ότι οι εξόριστοι αποφασίζουν να αποστείλουν εις Κύπρον αντιπροσώπους διά την διενέργειαν αυτής.

Περί πλέον ο Σ. Μητροπολίτης Κιτίου δεν απέκρυψε την έκκληξιν του, ότι ουδαμού του εν Πειραιεί υπογραφέντος πρακτικού γίνεται μνεία περί παραιτήσεως των τριών συνοδικών ως υποψηφίων του Αρχιεπισκοπικού θρόνου. Κατά την γνώμην του Αγίου Κιτίου, δεν επιτρέπεται υποψηφιότης κανενός των τριών Κυπρίων συνοδικών υπό τας κρατούσας συνθήκας, θα έπρεπε δε προτού λεχθή οτιτιδήποτε περί οιουδήποτε άλλου υποψηφίου, να δηλωθή ρητώς και κατηγορηματικώς προς τον Κυπριακόν λαόν ότι οι τρεις συνοδικοί ούτε βλέψεις έχουν επί του θρόνου, ούτε τυχόν εκλεγόμενοι θα δέχοντο την εκλογήν.

Επιθυμών δε ο Αγ. Κιτίου, όπως μη χωρήση καμμία διαστροφή επί των απόψεων του, απηύθυνε προς τον Τοποτηρητήν κ. Λεόντιον δυο επιστολας προτού εισέλθη εις το γαλλικόν Νοσοκομείον.

Εν ταις επιστολαίς ταύταις ο Σ. Μητροπολίτης Κιτίου δηλοί, ότι επιμένει, όπως η εκλογή Αρχιεπισκόπου προχωρήση όχι επί τη βάσει της αποφάσεως του Φεβρουαρίου του **1835** με τους εν αυτή ανεκπληρώτους όρους, διότι εν τοιαύτη περιπτώσει το

ζήτημα θα παρελκυσθή και πάλιν επί μακρότατον χρόνον, αλλά χωρήση επί τη βάσει του Καταστατικού και των θεσμίων της Κυπριακής Εκκλησίας τιθεμένων εις εφαρμογήν διά της "καλής θελήσεως" των τριών συνοδικών.

Ωσαύτως εις τας εν λόγω επιστολάς του ο Σεβ. Μητροπολίτης Κιτίου προτείνει, όπως και οι τρεις συνοδικοί προβούν εις ρητήν δήλωσιν προς τον λαόν ότι παραιτούνται υποψηφιότητος διά τα πρόσωπα αυτών και προτρέπουν τον λαόν ν' αποβλέψη εις την εκλογήν ικανού και αξίου του χηρεύοντος θρόνου προσώπου.

Ως ασφαλώς πληροφορούμεθα ο Άγιος Πάφου κ. Λεόντιος εξεδήλωσε δισταγμούς όπως προβή εις ανακοίνωσιν προς τον λαόν, ότι δεν θα είναι ο ίδιος υποψήφιος, προέτεινε δε απλώς όπως οι τρεις συνοδικοί "προβούν εις ιδιαιτέραν μεταξύ των συμφωνίαν, ότι δεν θα εργασθούν διά την εκλογήν των". Ως προς δε το επί της "Αιτικής υπογραφέν και δεσμεύον την πρόοδον της εκλογής πρακτικόν του παρελθόντος Αυγούστου, εδήλωσεν ότι αφού άπαξ συνεφώνησε και συνεπέγραψε μετά του σεβ. Μυτροπολίτου Κυρηναίας κωλύεται να μεταβάλη γνώμην. Τότε μόνον θα ηδύνατο να υπαναχωρήση του πρακτικού της "Αιτικής" εάν και ο Άγιος Κυρηναίας εδέχετο να πράξη ούτω.

Κατόπιν της επιμονής ταύτης του Αγίου Πάφου, συνεφωνήθη όπως κληθή τηλεγραφικώς ο Αγ. Κυρηναίας εις την Αγίαν Πόλιν. Τρία τηλεγραφήματα απηυθύνθησαν προς αυτόν, το τελευταίον κατά την 24ην Αυγούστου. Και δεν ηθέλησε μεν να έλθη εις Ιεροουσαλήμ ο Σεβ. Κυρηναίας προς συγκρότησιν συνόδου, επικοινωνήσεν όμως ιδιαιτέρως μετά του Μητροπολίτου Πάφου διά δύο τηλεγραφημάτων ληφθέντων χθες Τρίτην.

Εννοείται ότι ο Αγ. Πάφου ερωτηθείς υπό του Σεβ. Μητροπολίτου Κιτίου απήντησεν ότι δεν έλαβε καμμίαν τηλεγραφικήν ταχυδρομικήν είδησιν από τον Άδελφόν Κυρηναίας, εδήλωσε δε μάλιστα ότι θεωρεί

εαυτόν προσβεβλημένον, διότι εκείνος απηξίωσε ν'απαντήσει εις τα τρία τηλεγραφήματά του.

Επισκεφθείς προ ολίγων ημών τον Σεβ. Μητροπολίτην Κιτίου εν τω γαλλικώ Νοσοκομείω όπου νοσηλεύεται και γενόμενοι ευγενώς δεκτοί υπ' αυτού έσχομεν την ευκαιρίαν να συνδαλεγχθώμεν εκ του ιδίου στόματος του τας απόψεις του.

Ο Άγιος Κιτίου επιθυμεί όπως ο Κυπριακός λαός γνωρίση ότι αυτός ουδόλως αποβλέπει εις ιδικήν του υποψηφιότητα, ούτε θέλει να εκλεγή ούτε δε προβαλλομένην υπό άλλων την υποψηφιότητα του να δεχθή κατ' ουδένα τρόπον. Μόλις αναλάβη εκ της ασθενείας του μας εδήλωσε, θα απευθύνη προς τον Κυπριακόν λαόν, εν είδει διαγγέλματος ανακοίνωσιν ην έχει ήδη ετοιμήν εν σχεδίω και θα εξηγή εν αυτή τους λόγους διά τους οποίους επιθυμεί αδέσμευτον από οιασδήποτε προϋποθέσεις εκλογήν. Εν τη ανακοινώσει του θα τονίζη ότι ο ίδιος παραιτείται πάσης υποψηφιότητος διά τον εαυτό του ή δε μόνη επιθυμία του είναι όπως ίδη τον θρόνον πληρούμενον από άνδρα οιασδήποτε και οθενδήποτε επιρροής και δυνάμενον διά της συνέσεως και ακεραιότητος του να διασώση την υπό αγρίας θυέλλης ραπιζομένην και εις συνεχείς αβαρίας υποκειμένην Εκκλησίαν της Κύπρου".

Είτε ήταν ευχαριστημένος είτε όχι ο Λεόντιος, σαν γύρισε στην Κύπρο δεν είχε πολλά να πει. Επιβεβαίωσε όμως με δηλώσεις του στους δημοσιογράφους ότι οι τρεις Μητροπολίτες είχαν συμφωνήσει να σταλούν στην Κύπρο αντιπρόσωποι των εξορίστων για συγκρότηση Ιεράς Συνόδου:

ΕΡ: Εις ποίον σημείον ευρίσκονται αι ενέργεια σας διά την λύσιν του Αρχιεπισκοπικού ζητήματος;

ΑΠ: Ελπίζω να γίνη κάτι... αλλά δεν εφθάσαμεν ακόμη εις πέρας.

Σε άλλη ερώτηση τέλος απάντησε:

" Κατά συνοδικήν απόφασιν δεν δύναμαι παρά μόνον συνοδικόν ανακοινωθέν να σας δώσω. Τοιούτον όμως δεν υπάρχει σήμερον προς δημοσίευσιν. Θα εκδοθή δε μόλις φθάσουν εις Κύπρον οι αντιπρόσωποι των

εξορίστων συνοδικών και συγκροτήσωμεν μετ' αυτών συνοδικήν συνεδρίαν".

Ο Λεόντιος όμως επιβεβαίωσε τις πληροφορίες ότι ο Κιτίου είχε εισαχθεί στο γαλλικό Νοσοκομείο των Ιεροσολύμων όπου του είχε αφαιρεθεί όγκος από το Ηπαρ.